Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Viite

Hallituksen esitys laeiksi julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta, yksityisistä työnvälityspalveluista sekä taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta (HE 93/2018 vp), asiantuntijakuuleminen 25.9.2018

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kolme uutta lakia: laki julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta sekä laki yksityisistä työnvälityspalveluista. Samalla laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta ja laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi esitetään kumottaviksi.

Ehdotetut lait liittyvät maakuntauudistukseen ja siihen liittyvään kasvupalvelu-uudistukseen, jossa työ- ja elinkeinotoimistojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten järjestämät julkiset työvoima- ja yrityspalvelut on esitetty siirrettäväksi maakuntien järjestämisvastuulle. Tavoitteena on mahdollistava lainsäädäntö, joka antaisi maakunnille mahdollisuuden järjestää palvelut asiakaslähtöisesti maakunnan olosuhteet ja alueen yritysten, muiden työnantajien ja työnhakijoiden tarpeet huomioon ottaen.

Laki julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista

Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevassa laissa säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista sekä maakunnallisina kasvupalveluina järjestettävistä palveluista, joilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta, osaavan työvoiman saatavuutta ja työtä hakevien mahdollisuuksia saada työtä.

Työnhakijan palveluprosessi

Työnhaun käynnistäminen tapahtuisi ensisijaisesti sähköisesti siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa kuten nykyisinkin. Työnhaun voisi aloittaa myös pyytämällä sitä henkilökohtaisesti maakunnalta. Tätä varten maakunnalla olisi velvollisuus järjestää riittävä määrä asiointipisteitä. Työnhakijan rekisteröityessä työnhakijaksi hänen työnhakuaan koskevat tiedot julkaistaisiin työnhakua ja rekrytointia tukevassa kasvupalvelun verkkopalvelussa eli ns. Työmarkkinatorissa. Tiedot tulisi julkaista sellaisessa muodossa, ettei työnhakija ole niistä tunnistettavissa.

Palveluiden tarjoaminen perustuisi nykyistä vastaavasti asiakkaan palvelutarpeeseen. Maakunnalla olisi velvollisuus huolehtia, että työnhakijan palvelutarve arvioidaan kahden viikon kuluessa työnhaun aloittamisesta ja työttömyyden jatkuessa aina kolmen kuukauden välein.

Säännöllisen palvelutarpeen arvioinnin piiriin kuuluisi nykyistä laajempi joukko työnhakijoita, sillä esityksessä työttömän määritelmää esitetään muutettavaksi siten, että työttömänä pidettäisiin työnhakijaa, joka ei tee kokoaikaisesti työtä yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa tai opiskele päätoimisesti.

Nykyisestä poiketen palvelutarpeen arvioinnin ei edellytettäisi tapahtuvan nimenomaan haastattelussa, vaan palvelutarpeen arvioinnissa voitaisiin hyödyntää myös digitaalisia menetelmiä. Tämä mahdollistaisi henkilökohtaisen palvelun asiantuntijaresurssien kohdentamisen nimenomaan niihin työnhakijoihin, jotka tarvitsevat eniten henkilökohtaista palvelua.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta esitetään kumottavaksi. Maakunnalla olisi kuitenkin velvollisuus huolehtia siitä, että sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja tarvitsevien työttömien palvelut sovitetaan yhteen kasvupalvelujen kanssa tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi, tarvittaessa yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Maakunnan ja Kansaneläkelaitoksen tulisi järjestää yhteistyössä palvelupisteitä työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua varten. Maakunta ja Kansaneläkelaitos voisivat sopia myös kunnan ja muiden toimijoiden kanssa näiden osallistumisesta monialaisen palvelun järjestämiseen.

Ehdotettu laki sisältäisi ajankohdat, jolloin monialaisen palvelun tarpeeseen olisi viimeistään kiinnitettävä huomiota. Nuorten, alle 25-vuotiaiden, kohdalla tarve monialaiseen palveluun olisi arvioitava viimeistään, kun yhdenjaksoinen työttömyys on kestänyt 6 kuukautta ja muiden kohdalla, kun yhdenjaksoinen työttömyys on kestänyt 12 kuukautta. Ellei monialaisen palvelun tarve olisi tullut arvioitavaksi työttömyyden keston perusteella aikaisemmin, olisi arviointi tehtävissä viimeistään siinä vaiheessa, kun työtön on saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea 300 päivältä (pl. työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettu työmarkkinatuki).

Työttömälle tulisi laatia työllistymissuunnitelma, jossa sovittaisiin työnhausta ja palveluista, joilla hänen työllistymistä voitaisiin edistää. Jos työttömällä olisi monialaisen yhteispalvelun tarve, hänelle laadittaisiin monialainen työllistymissuunnitelma.

Nuorten työllistymisen edistämiseksi maakunnilla olisi velvollisuus järjestää yhteistyössä alueensa kuntien sekä nuorille palveluja tarjoavien toimijoiden kanssa monialaisia palvelupisteitä, joissa alle 30-vuotiaille tarjottaisiin ilman ajanvarausta opiskelumahdollisuuksiin, työllistymiseen ja elämänhallintaan liittyvää neuvontaa, ohjausta ja palveluja. Kysymys olisi ns. Ohjaamo-toiminnan vakinaistamisesta.

Palveluvalikoima

Jokaisella maakunnalla olisi velvollisuus järjestää rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja. Maakunnan järjestämiin rekrytointipalveluihin kuuluisi vähintään tiedon välittäminen osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista, rekrytointiin ja työnhakuun liittyvä neuvonta ja ohjaus sekä työtilaisuuksien ja työnhakijoiden yhteensovittaminen. Osaamisen kehittämispalveluina maakunnalla olisi velvollisuus järjestää ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Maakuntien järjestämä kasvupalvelukoulutus vastaisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen nykyisin hankkimaa työvoimakoulutusta. Kasvupalvelukoulutuksena voitaisiin järjestää ammatillista osaamista ja valmiuksia lisäävää koulutusta, yrittäjyyskoulutusta ja kotoutumiskoulutusta, ei kuitenkaan tutkintoon tai sen osaan johtavaa koulutusta. Työnhakijoiden osaamisen kehittämiseen olisi jatkossakin käytettävissä myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukainen työvoimakoulutus.

Palveluvalikoimaa ei määriteltäisi laissa tyhjentävästi, vaan maakunta voisi edellä mainittujen palvelujen lisäksi järjestää muita palveluja, joilla tuettaisiin rekrytointia tai työnhakua, kartoitettaisiin tai kehitettäisiin henkilöasiakkaan osaamista taikka muutoin lisättäisiin heidän työmarkkinavalmiuksiaan tai tuettaisiin työllistymistä. Muista palveluista ainoastaan työkokeilua sekä muuta työpaikalla toteutettavaa palvelua säänneltäisiin tarkemmin. Työkokeilu tai muu työpaikalla toteutettava palvelu, jossa henkilöasiakas osallistuisi käytännön työtehtäviin, edellyttäisi nykyistä vastaavasti, että tarkoituksena on selvittää henkilöasiakkaan ammatinvalinta- tai uravaihtoehtoja tai tukea henkilöasiakkaan työmarkkinoille paluuta. Työkokeilua tai työpaikalla toteutettavaa muuta palvelua koskisivat myös nykyistä vastaavat säännökset mm. työkokeilun enimmäiskestosta, työkokeilun rajoituksista ja työkokeiluun osallistuvan oikeusasemasta.

Palvelujen tuottaminen

Esityksen mukaan maakunta voisi tuottaa palvelut itse tai antaa ne palveluntuottajan tuotettavaksi. Lisäksi laissa mahdollistettaisiin asiakkaan palveluprosessiin liittyvien tehtävien antaminen palveluntuottajan hoidettavaksi. Palveluntuottaja voisi hoitaa palvelutarpeen arvioinnin, työllistymissuunnitelman laatimisen ja niihin liittyvä palveluihin ohjaamisen sekä työnhakijan informoimisen. Ehdotetulla lailla ei suoraan siirrettäisi mitään palvelua tai palveluprosessiin liittyvää tehtävää palveluntuottajan hoidettavaksi, vaan toimivalta asiassa olisi maakunnalla. Jokainen maakunta harkitsisi itse oman palvelurakenteensa eli tuottaako se palvelut omana tuotantonaan vai antaako se niiden tuottamisen ja missä laajuudessa palveluntuottajille. Maakunnan tulisi huolehtia viranomaistehtävinä työnhakijaksi rekisteröimisestä, rekisteröimisen epäämisestä ja työnhaun päättämisestä, kasvupalvelukoulutuksen opiskelijavalinnasta sekä tarvittaessa palvelun keskeyttämisestä. Maakunnan tehtäviin kuuluisivat myös päätös työttömyysetuudella tuetusta omaehtoisesta opiskelusta, opetus- ja kulttuuriministeriön alaisen työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta sekä palkkatukea ja starttirahaa koskevien päätösten tekeminen. Edellä mainituista säädettäisiin muissa laeissa.

Palveluntuottajalla olisi velvollisuus edistää asiakkaan tilannetta ja noudattamaan laissa säädettyjä vaatimuksia palveluja tarjottaessa. Palveluntuottajiin sovellettaisiin niin sanottuja hallinnon yleislakeja kuten hallintolakia, kielilakeja ja julkisuuslakia silloin kun palveluntuottajat esitetyn lain mukaisia tehtäviä. Lisäksi palveluntuottajien palveluksessa oleviin henkilöihin sovellettaisiin virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan näitä tehtäviä.

Työllistämisvelvoite

Laissa säädettäisiin pitkään työttömänä olleiden ikääntyneiden oikeudesta palveluun tai kunnan järjestämään työntekomahdollisuuteen. Maakunnalla olisi velvollisuus turvata työttömälle, jonka oikeus palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60, mahdollisuus kuntoutukseen, kasvupalvelukoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen työvoimakoulutukseen. Lisäksi maakunnan tulisi turvata 60 vuotta täyttäneelle työttömälle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun työnantajan kuin kunnan palveluksessa, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyisi enimmäisajan takia. Jos edellä tarkoitettua kuntoutusta, koulutusta, työllistymistä edistävää palvelua tai palkkatuettua työtä ei voida tarjota, henkilön kotikunnalla olisi nykyistä vastaava velvollisuus järjestää henkilölle työntekomahdollisuus.

Asiakastietojen käsittely

Laissa säädettäisiin tiedonsaantioikeuksista. Esimerkiksi maakunnalla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta lain toimeenpanemiseksi välttämättömät tiedot valtion, maakunnan ja kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, palvelun-

tuottajalta sekä työkokeilun toteuttajalta. Palveluntuottajalla olisi puolestaan oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta maakunnalta ja muulta edellä tarkoitetulta taholta asiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä laissa tarkoitetun palvelun tuottamiseksi tai palveluntuottajalle tämän lain nojalla annetun tehtävän hoitamiseksi.

Työnhakijaa koskevat tiedot ovat julkisuuslain mukaan salassa pidettäviä. Ne ovat myös henkilötietoja, joiden käsittelyyn sovelletaan yleistä tietosuoja-asetusta. Valmisteilla olevassa laissa kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä säädettäisiin tietosuoja-asetuksen osin edellyttämällä ja osin mahdollistamalla tavalla muun muassa, mitä työnhakijaa koskevia tietoja voidaan käsitellä, kuka voi käsitellä asiakastietoja ja mitkä tahot ovat tietojen rekisterinpitäjiä. Laki sisältäisi nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 lukuun ja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annettuun lakiin sisältyvän sääntelyn tarpeellisilta osin muutettuna. Tietoturvallisuudesta säädettäisiin lisäksi valmisteilla olevassa laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta.

Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta

Lakia alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta sovellettaisiin myönnettäessä rahoituspalveluja muualla Suomessa kuin Ahvenanmaan maakunnan alueella. Pääasiallisina tukiviranomaisina toimisivat maakunnat.

Lakia sovellettaisiin sekä kansallisista varoista että rakennerahastoista rahoitettavaan toimintaan.

Laissa säädettäisiin tukien myöntämisen yleisistä ehdoista, tukimuotokohtaisista erityisehdoista sekä tukien myöntämiseen liittyvästä hallinnollisesta menettelystä. Tuki-instrumentit säilyisivät nykyisen kaltaisina ja laissa säädettäisiinkin yrityksille myönnettävistä tuista, alueiden kehittämiseen myönnettävistä tuista, palkkatuesta, työolosuhteiden järjestelytuesta ja starttirahasta.

Laki koskisi maakuntien lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön kansallisista varoista rahoittamia hankkeita ja rakennerahastovaroista rahoittamia teknisen tuen hankkeita sekä sosiaali- ja terveysministeriön rakennerahastovaroista rahoittamia hankkeita. Myös Uudenmaan kuntayhtymä voisi myöntää kansallisista varoista yritystukia, palkkatukea, työolosuhteiden järjestelytukea ja starttirahaa.

Laissa olisi myös rakennerahasto-ohjelman hallinnointia ja toimeenpanoa koskevia säännöksiä, joita sovellettaisiin kaikissa ohjelmaa toteuttavissa viranomaisissa. Laissa erikseen määritellyt säännökset koskisivat myös Suomen takausohjelmaa kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi valtakunnallisten toimijoiden, kuten Business Finlandin, Finnveran ja Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminta. Poikkeuksena olisivat kuitenkin laissa olevat Business Finlandin rakennerahastohallintoa koskevat säännökset.

Lain nojalla on tarkoitus antaa valtioneuvoston asetus, jolla annettaisiin tarkempia säännöksiä muun muassa tukien myöntämisen edellytyksistä, hyväksyttävistä kustannuksista sekä tukien enimmäismääristä.

Laki yksityisistä työnvälityspalveluista

Ehdotetussa yksityisiä työnvälityspalveluja koskevassa laissa säädettäisiin yksityisiä työnvälityspalveluja koskevasta maksukiellosta, kiellosta tarjota alaikäistä työvoimaa työhön, johon sen ottaminen on lain mukaan kiellettyä, yksityisessä työnvälityksessä noudatettavasta syrjimättömyyden periaatteesta sekä yksityisiä työnvälityspalveluja koskevasta tietojenantovelvollisuudesta. Sääntely vastaisi pääosin nykyistä sääntelyä.

Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi jatkossa myös maakuntien ja Uudenmaan kuntayhtymän myöntämiä tukia.

laati: hallitusneuvos Mikko Ojala ja vanhempi hallitussihteeri Kirsi Hyttinen